

Naam: R.B.J. Maathuis
Datum: 29 januari 2018
Team/teamonderdeel: SE Regelgeving en Handhaving/regelgeving
Telefoonnummer: 541091

Collegevoorstel

Onderwerp	verzoek aanwijzing panden Vissedijk 35D en E als gemeentelijk monument
Advies Is er een uiterste behandeldatum?	Bespreekstuk
Hoofdpogave	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Portefeuillehouder	I.A.M. ten Seldam
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	n.v.t.

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

Door twee bewoners van de Vissedijk is verzocht om de 'Zweedse huisjes' aan Vissedijk 35D en E aan te wijzen als gemeentelijk monument. Vanwege de beperkte monumentale waarden is besloten niet tot aanwijzing over te gaan. Wel worden de panden betrokken bij de voorgenomen aanwijzing van 'karakteristieke panden' binnen onze gemeente.

Voorgesteld besluit

1. Het verzoek om de panden aan de Vissedijk 35D en E aan te wijzen als gemeentelijk monument, af te wijzen;
2. De panden te betrekken bij de voorgenomen selectie, waardering en aanwijzing van karakteristieke panden;
3. Aanvragers te informeren overeenkomstig bijgevoegde brieven.

Inleiding

In mei 2017 is er een verzoek ingediend door de heer A. Kamphuis, een bewoner van de Vissedijk, om de woningen aan de Vissedijk 35D en E aan te wijzen als gemeentelijk monument. Nadien is gebleken dat de aanvraag mede is gedaan door de heer H. Velten, eveneens bewoner van de Vissedijk.

In de aanvraag worden deze woningen aangeduid als 'Zweedse huisjes'. Deze naam verwijst volgens aanvragers naar het ontstaan ervan. Aanvragers geven aan dat deze woningen na de Tweede Wereldoorlog, in het kader van de wederopbouw, met behulp van Zweeds geld zijn gebouwd. De panden zijn in eigendom van Beter Wonen en staan op grond van de gemeente. Eerder stonden hier vier van dit soort huisjes. Hiervan zijn er twee gesloopt; in 2006 en 2011.

Met de aanvragers en Beter Wonen als eigenaar van de panden is ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd over het verzoek om de panden op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Hierbij is aangegeven dat aanwijzing als gemeentelijk monument niet voor de hand ligt vanwege beperkte monumentale waarden. Daarop volgend hebben aanvragers verzocht de panden aan te merken als 'karakteristiek pand'.

De juridische basis van het verzoek tot aanwijzing als gemeentelijk monument wordt gevormd door artikel 3 van onze Erfgoedverordening 2014. Dit artikel vermeldt dat ons college, al dan niet op aanvraag van een belanghebbende, een bouwwerk aan kan wijzen als gemeentelijk monument.

Het aanwijzen van gemeentelijke monumenten is een discretionaire bevoegdheid van uw college. Na afweging van alle betrokken belangen kan tot aanwijzing worden besloten.

Beoogd effect

Zorgvuldige omgang met het cultuurhistorisch erfgoed in Almelo. Waardevolle bouwwerken waar nodig voorzien van een passende publiekrechtelijke bescherming, zoals aanwijzing als beschermd gemeentelijk monument of aan te merken als karakteristiek pand op basis van het bestemmingsplan.

Argumenten voor

1.1. De panden beschikken over te weinig cultuurhistorische waarde voor aanwijzing als monument
Bouwwerken moeten cultuurhistorisch waardevol zijn, om in aanmerking te komen voor aanwijzing als gemeentelijk monument. De monumentwaardigheid van deze panden is beoordeeld op basis van de selectiecriteria van Het Oversticht¹. Bij toepassing van deze criteria blijkt dat de totaalscore te laag is voor aanwijzing als gemeentelijk monument.

Ook is advies gevraagd aan de stichting Stadsherstel Almelo en lokaal erfgoeddeskundige Hans Holtmann. In haar advies van 31 juli 2017 geeft de stichting Stadsherstel het volgende aan: *'De huisjes zijn in zekere zin karakteristiek, maar zij hebben naar onze mening geen bijzondere architectonische waarde. De Zweedse connectie zou misschien aanleiding kunnen geven tot behoud van deze huisjes, maar niemand van ons heeft daar ooit van gehoord. In ieder geval lijkt het niet om een speciaal Zweeds ontwerp te gaan. Misschien heeft het neutrale Zweden na de oorlog geld beschikbaar gesteld aan Nederland voor de wederopbouw en is daaruit de bouw betaald, maar dan nog is dat naar onze mening op zichzelf geen reden om de huisjes te behouden. De cultuurhistorische waarde is daarom naar onze mening niet zodanig groot dat plaatsing op de lijst van gemeentelijke monumenten geboden is'*. De heer Holtmann sluit zich hier bij aan. Hij geeft aan dat na 1945 veel noodwoningen zijn gebouwd, veelal van hout. Bij zijn advies heeft hij een foto gevoegd van noodwoningen in de Plompstraat op de Riet. Dit werden 'Zweedse woningen' genoemd.

1.2. Eigenaar Beter Wonen is geen voorstander voor aanwijzing als monument

Bij het besluit tot het al dan niet aanwijzen van een bouwwerk tot monument spelen naast de monumentale waarden ook de belangen van de eigenaar een rol. Het algemene belang dat is gemoeid met de bescherming van cultureel erfgoed moet worden afgewogen tegen het belang dat de eigenaar hierbij heeft. Beter Wonen is geen voorstander van aanwijzing als gemeentelijk monument. De wijkregisseur van Beter Wonen geeft aan dat de panden gedateerd zijn en dat er bij hernieuwde verhuur weinig vraag naar is. De vorige twee woningen zijn verpauperd en uiteindelijk gesloopt. Renovatie past naar verwachting niet in het programma. Ook speelt mee dat de gemeente eigenaar is van de ondergrond. De panden worden thans verhuurd. Er zijn geen plannen om deze woningen nu af te stoten. Bij opzeggen huur door huidige bewoners volgt mogelijk sloop of een voorstel tot verkoop aan de gemeente.

1.3. Het staat niet vast dat deze panden daadwerkelijk door Zweden zijn geschonken

Door aanvragers wordt betoogd dat de huizen door Zweden zijn geschonken aan Nederland en dat je eerbied moet hebben voor wat de gemeenschap geschonken is. Het zijn historische herinneringsfeiten, die het verdienen om bewaard te blijven; aldus aanvragers.

In november 2017 hebben aanvragers de Zweedse ambassade in Den Haag benaderd voor informatie. Deze heeft geen informatie over Zweedse huisjes in Almelo en verwijst naar het gemeentelijk archief. Uit het gemeentelijke historisch archief blijkt dat het Ministerie van wederopbouw en volkshuisvesting financieel heeft bijgedragen aan de bouw van deze woningen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat Zweden na de Tweede wereldoorlog hieraan daadwerkelijk financieel heeft bijgedragen.

¹ De selectiecriteria omvatten de architectuurhistorisch waarde, cultuurhistorische waarde, stedenbouwkundige waarde, gaafheid en zeldzaamheid.

Vanwege de hiervoor genoemde argumenten wordt aanwijzing als gemeentelijk monument als een te zwaar middel beschouwd voor bescherming van deze panden. Geadviseerd wordt om het verzoek tot aanwijzing als gemeentelijk monument af te wijzen.

2.1 De panden kunnen in de toekomst mogelijk worden aangewezen als 'karakteristiek pand'.
Bouwwerken met cultuurhistorische waarde kunnen op verschillende manier worden beschermd. Beschermd monumenten vormen de 'topcollectie' van ons erfgoed. Bij aanwijzing als monument worden het exterieur, het interieur en de details beschermd. Doorgaans is er een vergunning nodig voor het wijzigen en slopen van een monument. Ook is een lichtere vorm van bescherming mogelijk door alleen de hoofdvorm (het exterieur) van het pand te beschermen. Dit kan door aanwijzing als 'karakteristiek pand'. Deze panden hebben een bepaalde karakteristieke uitstraling of een bijzondere geschiedenis. Bescherming gebeurt via de regels van het bestemmingsplan, waarbij een sloopvergunningstelsel aangewezen panden behoedt voor plotselinge sloop.

De gemeenteraad heeft op 9 januari 2018 ingestemd met de erfgoednota 'Zichtbaar verleden, kapitaal van de toekomst'. De nota bevat het voornemen om karakteristieke panden aan te duiden en deze via het bestemmingsplan te behoeden voor plotselinge sloop. Bij het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen voor de uitvoering van de erfgoednota, wordt in lijn met de uitvoeringsagenda van de erfgoednota overgegaan tot het inventariseren, selecteren, waarderen en aanwijzen van karakteristieke panden.

Vanwege de geschiedenis van deze woningen wordt voorgesteld om ze op te nemen in het traject het selecteren en waarderen van karakteristieke panden. Afhankelijk van de uitkomst hiervan, kan in de toekomst worden besloten om deze panden aan te merken als 'karakteristiek pand'.

Kanttekeningen

1.1 Aanvullend onderzoek biedt mogelijk nieuwe inzichten.

Bij de behandeling van dit verzoek is onderzoek gedaan naar de cultuurhistorische waarde van de woningen en naar de connectie met Zweden. Voor beide onderwerpen geldt dat aanvullend onderzoek mogelijk nieuwe informatie oplevert.

Naast een eigen beoordeling van cultuurhistorische waarde van deze panden, is advies uitgebracht door de stichting Stadsherstel Almelo en lokaal erfgoeddeskundige Hans Holtmann. Vanuit kosten oogpunt is Het Oversticht niet verzocht om een waardestellend onderzoek uit te voeren en is in afwijking van de erfgoedverordening geen advies gevraagd aan de monumentencommissie. Deze werkwijze is afgestemd met aanvragers.

Alternatieven

n.v.t.

Kosten, opbrengsten, dekking en preventief toezicht

n.v.t.

Uitvoering

Bij instemming met dit voorstel worden de panden opgenomen in het traject van het selecteren en waarderen van karakteristieke panden. Afhankelijk van de uitkomst hiervan, kan in de toekomst worden besloten om deze panden aan te wijzen als karakteristiek pand.

Bijlagen

- Brief dhr. A. Kamphuis - verzoek plaatsing panden Vissedijk 35D en E op gemeentelijke monumentenlijst (UIT-1879790)
- Brief dhr. H. Velten – verzoek plaatsing panden Vissedijk 35D en E op gemeentelijke monumentlijst (UIT-1879985)
- Artikel Tubantia 'In de bres voor Zweedse huisjes aan de Vissedijk'; d.d. 6 december 2017 (INT-62465)

Procesinformatie

Intern overleg

n.v.t.

Afstemming met portefeuillehouder

Het verzoek is besproken in het portefeuillehouderoverleg van wethouder Ten Seldam op 27 november 2017. Besloten is om een bestuurlijk overleg aan te gaan met de aanvragers. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 8 december 2017. Het voorgestelde besluit op het verzoek tot aanwijzing is besproken in het portefeuilleoverleg van 29 januari 2018 en heeft instemming.

Directie-advies

n.v.t.

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Reguliere persconferentie